

รายงานเรื่อง “โอกาสทางการค้าและการลงทุนของสินค้ามันสำปะหลังในตลาดแอฟริกาตะวันออก

สศค. ณ กรุงไนโรบี ขอสรุปข้อมูลของสินค้ามันสำปะหลังและมันเส้น ตลาดแอฟริกาตะวันออก (เคนยา, แทนซาเนีย, รวันดา, เอธิโอเปีย และยูกันดา) ในประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้

๑. ปริมาณการนำเข้า

ประเทศต่างๆในแอฟริกาตะวันออก มีการนำเข้าสินค้ามันสำปะหลัง ไม่มากนักเพียงประมาณ ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ ตันต่อปี โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทมันตัดสดและแป้งมัน ขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตในประเทศหรือในแอฟริกาเป็นสำคัญ โดยประเทศที่มีการนำเข้าต่อเนื่อง ได้แก่ รวันดา เคนยา และเอธิโอเปีย

อย่างไรก็ดี ปริมาณการนำเข้ามีแนวโน้มลดลงตามลำดับ อันเนื่องจากประเทศในแอฟริกาตะวันออก สามารถผลิตสินค้าดังกล่าวได้เอง ค่อยๆลดการพึ่งพาการนำเข้าตามลำดับ จนคาดว่าในอีก ๕ ปีข้างหน้า ปริมาณการผลิตมีความเพียงพอจะไม่ต้องมีการนำเข้าสินค้าในต่างประเทศอีกต่อไป หรือ หากจะมีการนำเข้าก็จะเป็นการนำเข้าจากประเทศในแอฟริกาด้วยกันเองมากกว่าประเทศนอกกลุ่ม

๒. แหล่งนำเข้าและการผลิตปัจจุบัน

อียิปต์ ปากีสถาน อินเดีย (นำเข้าจากไทยเพียง ๑๐๐-๒๐๐ ตัน) โดยมีแนวโน้มที่นำเข้าจากอียิปต์มากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ ๒๐-๒๕ ทั้งนี้ อียิปต์เป็นแหล่งนำเข้าที่มีส่วนแบ่งการตลาดถึง ร้อยละ ๖๕.๕๒ ในปัจจุบัน และน่าจะมีความเพิ่มขึ้นต่อไป เนื่องจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีทวีปแอฟริกาที่เริ่มมีผลแล้วในปี ๒๐๒๐ ทำให้การนำเข้าจากประเทศในแอฟริกาไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า

๓. สถานการณ์การผลิตปัจจุบัน

ประเทศในแอฟริกาตะวันออกหลายประเทศสามารถผลิตสินค้าดังกล่าวได้เองอย่างเพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ ทำให้ไม่มีความจำเป็นในการนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น ได้แก่ ยูกันดา แทนซาเนีย เป็นต้น ทำให้ทุกประเทศในแอฟริกาตะวันออกมีการลดการนำเข้าจากต่างประเทศตามลำดับ โดยประเทศในแอฟริกาตะวันออกมีผลผลิตแยกเป็นรายประเทศดังนี้

เคนยา	๘๕๐,๐๐๐ ตัน/ปี
รวันดา	๘๓๐,๐๐๐ ตัน/ปี
แทนซาเนีย	๖,๖๖๐,๐๐๐ ตัน/ปี
ยูกันดา	๔,๕๕๖,๐๐๐ ตัน/ปี
รวมผลผลิตได้ประมาณ	๑๒,๘๘๖,๐๐๐ ตัน/ปี
(*ข้อมูลจาก FAO ๒๐๑๒)	

๔. ข้อเสนอแนะและความเห็นของ สศค. ต่อโอกาสในการส่งออก และการลงทุนในสินค้ามันสำปะหลังและมันเส้นของไทยในตลาดแอฟริกาตะวันออก

๔.๑. โอกาสในการที่ไทยจะเข้าไปทำตลาดส่งออกมันสำปะหลังและมันเส้นในแอฟริกาตะวันออก นั้น สศค. พิจารณาว่า คงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากปัจจุบัน ประเทศในกลุ่มแอฟริกาตะวันออกมีความสามารถในการผลิตสินค้าดังกล่าวได้เพียงพอแก่ความต้องการในประเทศแล้วในระดับหนึ่ง โดยหากจะมีการนำเข้าก็จะเป็นการนำเข้าจากประเทศในแอฟริกาด้วยกัน เช่น ยูกันดา แทนซาเนีย หรือ อียิปต์

มากกว่านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม เช่น ไทย หรือ ปากีสถาน หรือ อินเดีย ที่มีต้นทุนการนำเข้าที่สูงกว่า จากการที่ต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ ๒๕ ขณะที่ประเทศในกลุ่มแอฟริกาไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าเลย

๔.๒. พฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เอื้อต่อการเพิ่มปริมาณความต้องการใช้มันสำปะหลัง

๔.๒.๑. การใช้งานแป้งมันเป็นส่วนประกอบในการทำอาหารมีความนิยมน้อย เนื่องจาก การทำอาหารของคนแอฟริกาตะวันออกคุ้นเคยการใช้แป้งข้าวโพด (maize flour) หรือ แป้งสาลี มากกว่าใช้แป้งจากมันสำปะหลัง โดยเขามีความเชื่อว่า การนำเข้าแป้งมันมาทำผสมทำอาหารนั้นให้คุณสมบัติแป้งที่จะได้มีความเหนียวน้อยกว่า หรือ ไม่เกาะตัวกันเป็นเนื้อเดียวกันเช่นเดียวกับแป้งข้าวโพดทำให้ไม่ได้รับความนิยม นอกจากนั้น หากจะบริโภคเพื่ออาหารทดแทนส่วนก็นิยมบริโภคข้าวมากกว่า โดยหากเป็นการทานมันสำปะหลังต้ม จะพบได้ในประเทศที่มีผลผลิตมากเท่านั้น เช่น ยูกันดาและแทนซาเนีย แต่ยังถือว่าไม่เป็นที่นิยมเท่าข้าวที่มากกว่าได้ ทำให้ปริมาณการใช้งานมีอยู่อย่างจำกัดและไม่มีแนวโน้มขยายตัวมากนัก

๔.๒.๒. การนำเข้าแป้งมันมาใช้ในการแปรรูปอาหาร หรือ ในอุตสาหกรรม มีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๐.๔๗ ของการใช้งานผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับแป้งมัน โดยส่วนใหญ่ภาคอุตสาหกรรมยังคุ้นเคยกับการใช้งานแป้งข้าวโพดหรือแป้งสาลีมากกว่า ทำให้การขยายตลาดสินค้าประเภทนี้ ยังทำได้ยากในตลาดแอฟริกาตะวันออก

๔.๒.๓. การใช้น้ำมันในอาหารสัตว์ ประเทศแอฟริกาตะวันออก เป็นส่วนผสมหลักในการให้อาหารสัตว์และมีการใช้น้ำมันในปริมาณน้อย เนื่องจาก เกษตรมีความกังวลเรื่องโรคที่อาจมาจากการให้มันเส้นเป็นอาหารสัตว์เนื่องจาก การปลูกมันสำปะหลังในทวีปแอฟริกามักมีชาวบอยครั้ง ในเรื่องปริมาณสารปนเปื้อนในผลผลิต เช่น ยาฆ่าแมลง โรคที่เกิดจากศัตรูพืช เป็นต้น ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมการนำเข้ามันเส้นมาใช้เป็นอาหารสัตว์ในภูมิภาคนี้ เนื่องจากกลัวผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ที่จะได้อาจมีการปนเปื้อนและไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภคได้ โดยมีการใช้ข้าวโพดมากกว่า

๔.๒.๔. ขาดองค์ความรู้ในการนำมันสำปะหลังไปใช้ในภาคอุตสาหกรรม หรือ เลี้ยงสัตว์ ประเทศในแอฟริการวมถึงแอฟริกาตะวันออก ยังไม่ค่อยมีองค์ความรู้หรืองานวิจัยที่จะแสดงให้เห็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำเอาผลผลิตจากมันสำปะหลังมาใช้งานในภาคอุตสาหกรรมมากนัก ทำให้ไม่มีความมั่นใจหรือไม่มีความรู้ในการใช้งานที่ถูกต้อง ทำให้การเพิ่มความต้องการในสินค้าดังกล่าว ยังเป็นไปอย่างจำกัด ซึ่งหากไทยสนใจมาร่วมลงทุนหรือสร้างองค์ความรู้ดังกล่าวให้มากขึ้นแล้ว ก็จะช่วยสร้างความต้องการในการใช้สินค้าดังกล่าวให้เป็นไปได้อย่างที่ควรต้องการได้

๔.๓. โอกาสในการลงทุน อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมันสำปะหลังและมันเส้นในแอฟริกาตะวันออก สดต. พิจารณาเห็นว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว ทั้งการทำฟาร์มหรือปลูกมันสำปะหลังในแอฟริกาตะวันออก หรือ ลงทุนในรูปแบบอาหารแปรรูป เช่น อาหารสัตว์ เป็นต้น ยังคงมีโอกาสเปิดกว้างให้กับภาคเอกชนไทยที่สนใจ เนื่องจากแม้การบริโภคมันสำปะหลัง ยังมีไม่มากนัก แต่รัฐบาลของประเทศ เช่น แทนซาเนีย เคนยา ยูกันดา หรือ รวันดา ยังมีความต้องการให้มีการลงทุนจากต่างประเทศในด้านนี้เป็นจำนวนมาก และถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งหวังให้เกิดการยกระดับของการส่งเสริมการปลูกและเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังของประเทศ และเพิ่มความสามารถของอุตสาหกรรมแปรรูปที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังด้วย เนื่องจาก รัฐบาลประเทศต่างๆในแอฟริกาตะวันออกเล็งเห็นว่า มันสำปะหลังถือเป็นสินค้าการเกษตรหนึ่งที่ประเทศเหล่านี้มีภูมิอากาศที่เหมาะสมในการพัฒนาการปลูกมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

รายงานโดย
สดต. ณ กรุงไนโรบี
ตุลาคม ๒๕๖๔